

HPär

16.8.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@stm.fi

STM045:00/2019

LUONNOKSESTA LAIKSI TERVEYDENHUOLTOLAIN MUUTTAMISESTA, VAASAN LAAJA PÄIVYSTYS

Sosiaali- ja terveysministeriö on laittanut heinäkuun alussa mm. sairaanhoitopiireille lausuntokierrokselle luonnoksen terveydenhuoltolain 50 § muuttamisesta. Muutoksen tarkoituksena on määrätä Vaasan sairaanhoitopiirille velvoite laajan ympärivuorokautisen päivystyksen järjestämisestä keskussairaalaansa yhteydessä, voimassaolevan lain aiemman 12 sairaanhoitopiirin lisäksi. Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi vuoden 2020 talousarvion yhteydessä.

Vaikka Lääkäriliitto ei ole lausuntopyynnön kohteena, haluamme tuoda näkemyksemme asiasta esille, erikoissairaanhoidon päivystyksen ollessa keskeinen osa terveydenhuollon toimintaa.

Ehdotuksen toiminnallista arviointia

Terveydenhuoltolain päivystystä koskevat muutokset, mukaan lukien määräykset laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksiköistä, tulivat voimaan vuoden 2017 alussa. Ns. päivystys- ja keskittämisasiasetusten voimaantulon siirtymäajat päättyivät pääosin vuoden 2018 alussa.

Laajan ympärivuorokautisen päivystyksen sairaaloiden tulee ylläpitää 12 lääketieteen erikoisalan ympärivuorokautista päivystystä, tarvittavine henkilöstöineen, tiloineen ja laitteineen. Muiden keskussairaaloitten velvoite on 50 § 4. momentin mukaisesti kevyempi, mutta saman momentin kirjauksen mukaan *"sairaanhoitopiirin erityisvastuualueella tulee aina olla oikeus järjestämissopimuksen nojalla sopia, että sen alueella toimivan sairaanhoitopiirin keskussairaalan yhteydessä toimivalle yhteispäivystyksen yksikölle voidaan muodostaa sen laajuinen ja toiminnallisesti monipuolinen päivystyksen yksikkö, jota palvelujen saavutettavuus, päivystyspisteiden väliset etäisyydet ja sairaanhoitopiirin väestön kielellisten oikeuksien toteuttaminen edellyttävät"*.

Kuten lausunnolla olevasta HE-luonnoksesta ilmenee, Vaasan sairaanhoitopiiri on näin toiminutkin, ylläpitäen huomattavasti lain minimivaatimuksia laajempaa päivystyskokonaisuutta siten, että vain neurologian erikoisalan päivystys laajan ympärivuorokautisen päivystyksen velvoitteista siltä puuttuu. Asia näkyy myös Vaasan sairaanhoitopiirin kuntien asukkaiden Etelä-Pohjanmaan keskussairaalan päivystyspalveluiden käytössä. Vaasan keskussairaalan päivystyksestä siirrettiin vuonna 2018 vain viisi (5) potilasta Etelä-Pohjanmaan keskussairaalaan, ja näistäkin neljän kotikunta sijaitsi Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueella. Vastaavasti samana vuonna

Vaasan sairaanhoitopiirin alueelta tuli Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin päivystykseen parisataa potilasta, joista vajaan 10 %:n äidinkieli oli ruotsi.

Vaasan sairaanhoitopiirin keskeisin yhteistyökumppani onkin saman erityisvastuualueen yliopistosairaala Turussa tai kiireellisissä tapauksissa Tampereen yliopistollinen sairaala. Niinpä emme voi olla hiukan hämmästelemättä sitä intoa, millä Vaasan sairaanhoitopiirille on vaadittu mahdollisuuden sijaan lakisääteistä velvoitetta laajan päivystyksen järjestämiselle.

Kun perustuslakivaliokunta vuonna 2016 käsitteli terveydenhuoltolain muutosesitystä HE 224/2016 vp, se totesi lausunnossaan (PeVL 63/2016 vp) hallituksen esityksessä ja sen lisäselvityksissä pystytyn osoittamaan, että tuoloinen esitys 12 laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksiköstä on väestön palvelutarpeen, saavutettavuuden ja potilasturvallisuuden kannalta esillä olleista vaihtoehdoista (Vaasa tai Seinäjoki) parempi, ja ettei harkintatilanteessa ole velvoitetta antaa kielellisille oikeuksille yksinomaisesti ratkaisevaa painoarvoa muiden perusoikeuksien toteutumisen kustannuksella. Todettakoon, että Vaasan ja Etelä-Pohjanmaan keskussairaaloiden välinen etäisyys (maanteitse) on 80 kilometriä.

Lääkäriliitto haluaakin korostaa, että **terveydenhuollon palvelujärjestelmää kehitettäessä, päivystysjärjestelyt mukaan lukien, keskeisenä kriteerinä tulee olla laadukkaiden palvelujen mahdollisimman yhdenvertainen saatavuus maan eri puolilla, palvelujen kustannustehokas tuottaminen, potilasturvallisuus, sekä elektiivisen ja päivystystoiminnan tarkoituksenmukainen yhteensovittaminen.**

Koska maamme on laaja ja suurelta osin hyvin harvaanasuttu, etäisyydet estävät yhdenvertaisen saavutettavuuden, mutta toisaalta myös edellyttävät erilaisia ratkaisuja eri maakunnissa ja erityisvastuualueilla. Tämä tulee myös pystyä ottamaan huomioon ns. päivystys- ja keskittämisesetusten mahdollisissa muutoksissa ja soveltamisessa, kuten hallitusohjelmassa onkin luvattu: *”Keskussairaaloiden päivystystoiminta ja osaajien riittävyys turvataan tarvittaessa erityisin päätöksin (koskien niin kutsuttua keskittämisesetusta), vaarantamatta sosiaali- ja terveydenhuollon toimivaa kokonaisuutta tai potilasturvallisuutta.”*

Ehdotetun muutoksen rahoitus

HE-luonnoksessa pistää vielä silmään esitetty taloudellisten vaikutusten arviointi. Kun päivystyksen ja erikoissairaanhoidon työnjakoa koskeva uudistus toteutettiin vuoden 2017 alusta voimaan tulleilla säädösmuutoksilla, keskeisenä osana sitä oli 12 laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikön luominen maahan, ja myös elektiivisten, erityisesti operatiivisten, toimintojen keskittäminen huomattavassa määrin näihin yksiköihin. Tämän arvioitiin säästävän 350 miljoonaa euroa kuntien kustannuksissa, mikä huomioitiin vähennyksenä valtion talousarvion kuntien peruspalvelujen järjestämiseen kohdistuvissa valtionosuuksissa (momentti 28.90.30).

Nyt ehdotetun muutoksen on arvioitu merkitsevän noin 1 miljoonan euron lisäkustannuksia Vaasan sairaanhoitopiirille. Tämän suuruinen kustannuslisäys on tarkoitus lisätä valtion budjetin kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin vuoden 2020 alusta, aiemmin mainitulle momentille.

Mielestämme tässä ajattelussa logiikka ontuu pahasti. Kun Vaasan sairaanhoitopiirin väestö edustaa noin 3 %:a maamme väestöstä, tuosta miljoonasta eurosta riittäisi siis Vaasan sairaanhoitopiirin kunnille – hyvin karkeasti arvioiduna – yhteensä noin kolmekymmentä tuhatta euroa! Hallituksen esityksessä tulisikin selkiyttää, onko tarkoitus kohdentaa – ja jos niin miten – koko 1 miljoonan euron lisärahoitus Vaasan sairaanhoitopiirille, vai jakaantuuko se kaikille Suomen kunnille erikoissairaanhoidon järjestämiseen.

Kunnioittaen

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO ry

Samuli Saarni
puheenjohtaja

Heikki Pärnänen
johtaja